

PRAVO RADNIKA NA OBAVJEŠĆIVANJE, SAVJETOVANJE I SUDJELOVANJE U ODLUČIVANJU

Europska unija dopunjuje aktivnosti država članica u pogledu prava radnika na obavješćivanje i savjetovanje usvajanjem minimalnih zahtjeva direktivama ili mjerama osmišljenim za poticanje suradnje među državama članicama.

PRAVNA OSNOVA

Članci 5., 114., 115., 151. i 153. [Ugovora o funkcioniranju Europske unije](#) (UFEU).

CILJEVI

EU podržava i dopunjuje aktivnosti država članica koje se odnose na uključivanje radnika u cilju postizanja ključnih ciljeva europske socijalne politike (članak 151. UFEU-a), koji obuhvaćaju poboljšanje životnih i radnih uvjeta, odgovarajuću socijalnu zaštitu, trajno visoku stopu zaposlenosti i borbu protiv isključenosti.

POSTIGNUĆA

A. Kontekst

Pravo radnika na obavješćivanje, savjetovanje i sudjelovanje u odlučivanju ključna je tema europske rasprave još otkada je Vijeće usvojilo prvi socijalni akcijski program 1974. godine. U Povelji Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika ([Socijalna povelja](#)) iz 1989. ističe se da je promicanje sudjelovanja zaposlenika poželjno. Međutim, prijedlozi Komisije u tom području često su nailazili na otpor. Valjana pravna osnova zakonodavstva Zajednice nije postojala sve dok Sporazum o socijalnoj politici nije uključen u [Ugovor iz Amsterdama](#) 1997.

Kada je riječ o sudjelovanju zaposlenika u odlučivanju, člankom 153. UFEU-a Europskom parlamentu i Vijeću dodjeljuju se ovlasti donošenja:

- mjera kojima se potiče suradnja među državama članicama;
- direktiva kojima se utvrđuju minimalni uvjeti za postupnu provedbu.

Primjenjuje se redovni zakonodavni postupak uz prethodno savjetovanje s Europskim ekonomskim i socijalnim odborom i Odborom regija.

B. Mjerodavno zakonodavstvo

Prva skupina direktiva odnosi se na pravo radnika na obavješćivanje o uvjetima koji se primjenjuju na ugovor ili radni odnos i pravo na obavješćivanje i savjetovanje o viškovima ili prijenosima:

- [Direktiva o pisanoj izjavi](#) (1991.) kojom se radnike obavješćuje o važnim aspektima njihova radnog odnosa. U prosincu 2017. Komisija je podnijela prijedlog izmjene [direktive o transparentnim i predvidim radnim uvjetima](#) u cilju uspostave novih prava (npr. ograničenja na probni rad, zabrana klauzula o isključivosti te informiranje unaprijed o radnom rasporedu) za sve radnike u svim oblicima zaposlenja, uključujući one najfleksibilnije nestandardne i nove oblike rada kao što su ugovori bez zajamčenog minimalnog broja radnih sati, rad na osnovi vrijednosnih kupona ili rad na platformi. Parlament je odobrio prijedlog u prvom čitanju u travnju 2019. i čeka na konačno odobrenje Vijeća;
- Direktiva Vijeća 75/129/EEZ o **kolektivnim viškovima radnika**, izmijenjena direktivama Vijeća 92/56/EEZ i [98/59/EZ](#), prema kojoj poslodavci moraju započeti pregovore s radnicima u slučaju velikog broja otpuštanja kako bi pronašli rješenja da se kolektivna otpuštanja izbjegniju ili smanji broj radnika koji su time obuhvaćeni;
- [Direktiva Vijeća 2001/23/EZ](#) o **zaštiti prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona** (objedinjeni tekst direktiva Vijeća 77/187/EEZ i 98/50/EZ) u skladu s kojom radnici moraju biti obaviješteni o razlozima i posljedicama prijenosa; također sadrži bitne odredbe o zaštiti radnih mjesta i prava radnika u slučaju prijenosa;
- [Direktiva 2002/14/EZ](#) o uspostavljanju **općeg okvira za obavješćivanje i savjetovanje s radnicima u Europskoj zajednici** u kojoj se utvrđuju minimalne proceduralne norme zaštite prava radnika na obavješćivanje i savjetovanje o gospodarskom stanju i stanju u vezi s njihovim radnim mjestima.

Komisija je provela provjeru prikladnosti te je u srpnju 2013. zaključila da su direktive općenito svrsishodne te da njihova korist nadmašuje troškove, ali da i dalje postoje nedostaci, osobito njihova primjena na radnike u javnim službama, pomorce i mala i srednja poduzeća, te da pojedine definicije iziskuju dodatno razmatranje i raspravljanje (SWD(2013)0293). Razmatralo se o preinaci direktiva o obavješćivanju radnika i savjetovanju s njima ([C\(2015\)2303](#)), no čini se da se od toga odustalo jer se od 2015. ne spominje u programima rada Komisije.

U siječnju 2018. usvojena je [Direktiva Vijeća kojom je prenesen sporazum između socijalnih partnera u sektoru pomorskog prometa](#), kojom su pomorski radnici uključeni u direktive o obavješćivanju i savjetovanju s radnicima.

Kada je riječ o radnicima u javnom sektoru, niti jedna direktiva o pravu radnika na obavješćivanje i savjetovanje ne odnosi na javne uprave (vidi predmete Suda C-583/10, Nolan i C-108/10, Scattolon). Prilikom pregovora o Direktivi o uspostavljanju općeg okvira 2001. Parlament je pokušao proširiti njezino područje primjene na javni sektor, ali Vijeće je to odbilo. U prosincu 2015. sektorski odbor za socijalni dijalog o središnjim državnim upravama potpisao je sektorski sporazum o zajedničkim minimalnim standardima prava na obavješćivanje zaposlenika u središnjoj upravi i

savjetovanje s njima te zatražio njegovu provedbu u obliku direktive Vijeća. Komisija je 5. ožujka 2018. obavijestila socijalne partnere da Vijeću neće predložiti provedbu tog sporazuma.

Druga skupina direktiva obuhvaća prava radnika na obavješćivanje i savjetovanje s njima u situacijama s međunarodnim obilježjem:

- Direktiva Vijeća 94/45/EZ, revidirana [Direktivom 2009/38/EZ](#) o osnivanju **Europskog radničkog vijeća**. Europska radnička vijeća okupljaju središnje uprave i predstavnike zaposlenika diljem Europe kako bi se raspravljalo o pitanjima poput uspješnosti poduzeća, perspektiva i zapošljavanja, restrukturiranja i politika ljudskih resursa. Radnicima su također dana određena prava da budu obaviješteni o radnom okruženju te da se s njima o tome savjetuje. Zakonodavstvom kojim su uređena europska radnička vijeća obuhvaćena su multinacionalna poduzeća koja zapošljavaju najmanje 1000 radnika u EU-u/EGP-u i imaju najmanje 150 zaposlenika u dvije ili više države članice. Podaci o europskim radničkim vijećima nalaze se u [namjenskoj bazi podataka](#) koju održava Europski sindikalni institut.
- [Direktiva 2004/25/EZ](#) o **ponudama za preuzimanje** prema kojoj bi se zaposlenicima predmetnih poduzeća ili njihovim predstavnicima trebala pružiti prilika da iznesu mišljenje o sagledivim posljedicama takve ponude na radna mjesta; primjenjuju se i uobičajena pravila o obavješćivanju zaposlenika i savjetovanju s njima;
- [Direktiva 2011/35/EU](#) o **spajanjima dioničkih društava** prema kojoj je zaštita radnika u društvima koja se spajaju istovjetna onoj iz Direktive o preseljenju poduzeća.

Komisija je 14. svibnja 2018. objavila [evaluaciju programa REFIT](#) iz Direktive o Europskom radničkom vijeću i zaključila da se obavješćivanje radnika poboljšalo u pogledu kvalitete i opsega, ali da se direktivom nije povećala stopa uspostave europskih radničkih vijeća. Komisija je predložila izradu praktičnog priručnika za stručnjake iz europskih radničkih vijeća i pružanje financijskih sredstava socijalnim partnerima za potporu provedbe i učinkovitosti tih vijeća.

Trećom skupinom direktiva nastoji se odrediti pravila koja se odnose na situacije s međunarodnim obilježjem i pritom zajamčiti djelomična prava na sudjelovanje u postupku odlučivanja:

- [Direktivom Vijeća 2001/86/EZ](#) o dopuni **Statuta Europskog društva u pogledu sudjelovanja radnika** utvrđuju se pravila o sudjelovanju radnika u odlukama o strateškom razvoju poduzeća. Ne samo da se zaposlenike obavješćuje te se s njima savjetuje u sklopu tijela sličnog europskom radničkom vijeću nego je i donesena odredba o sudjelovanju zaposlenika na razini uprave kada je taj oblik sudjelovanja propisan za društva osnovana na nacionalnoj razini (tzv. načelo „prije i poslije”);
- [Direktivom Vijeća 2003/72/EZ](#) o dopuni **Statuta europske zadruge u odnosu na sudjelovanje zaposlenika** predstavnicima zaposlenika jamči se da mogu utjecati na poslovanje europskih zadruga;

- [Direktiva \(EU\) 2017/1132](#) o određenim aspektima prava društava također sadrži pravila o određivanju sustava za sudjelovanje radnika koji se primjenjuje na **prekogranična spajanja dioničkih društava**;

Četvrta skupina sastoji se od: dva međusektorska sporazuma među socijalnim partnerima (provedena [Direktivom Vijeća 97/81/EZ](#) o radu s nepunim radnim vremenom i [Direktivom 99/70/EZ](#) o ugovorima o radu na određeno vrijeme), [Direktive 2008/104/EZ](#) o radu preko poduzeća za privremeno zapošljavanje te nekoliko direktiva o zdravlju i sigurnosti koje sve sadrže neizravne odredbe o izvješćivanju i savjetovanju.

C. Ostale inicijative

Društva i predstavnici radnika počeli su sklapati transnacionalne sporazume između trgovačkih društava, oblik socijalnog dijaloga u multinacionalnim kompanijama, zbog sve većeg broja međunarodno organiziranih društava. Ti sporazumi poprimaju razne oblike, a radi njihove primjene u više država članica zajednički ih sastavljaju predstavnici društva i organizacije radnika. Međutim, iz takve prakse mogu proizaći pravna i politička pitanja o odnosu između različitih vertikalnih razina socijalnog dijaloga (međunarodna, europska, nacionalna) i njegovih horizontalnih područja primjene (međusektorski, sektorski i na razini društva). Nadalje, može doći do nepodudarnosti između transnacionalnih sporazuma i nacionalnih normi i mišljenja, a mehanizama za rješavanje sporova je malo.

Komisija je izrazila svoju namjeru da će pratiti i nadzirati razvoj transnacionalnih sporazuma između trgovačkih društava pružanjem potpore razmjenama iskustava i istraživanju. Ona održava [bazu podataka](#) o transnacionalnim sporazumima između trgovačkih društava,

Komisija je u travnju 2018. predstavila paket prijedloga o reformi prava trgovačkih društava EU-a, uključujući prijedlog izmjene Direktive iz 2017. o prekograničnim preoblikovanjima, spajanjima i podjelama.

U skladu s [europskim stupom socijalnih prava](#), kojim se svim radnicima u svim sektorima daje pravo na obavješćivanje i savjetovanje o svim pitanjima koja se na njih odnose, jedan je od ciljeva ovog prijedloga unaprijediti zaštitu zaposlenika pružanjem poboljšanih informacija o prekograničnim konverzijama, spajanjima ili podjelama. Svako trgovačko društvo zaposlenicima mora dostaviti izvješće koje se odnosi na utjecaj takve operacije na njih. Zatim bi se, tijekom glavne skupštine, u obzir trebalo uzeti mišljenje zaposlenika. Naročito za prekogranične konverzije i podjele, zaposlenici će moći podnijeti i svoja stajališta o nacrtu uvjeta predloženih operacija.

Europski stup socijalnih prava izlazi iz okvira aktualne pravne stečevine Unije jer se primjenjuje neovisno o broju uključenih radnika, a radnicima daje pravo ne samo na to da budu obavješteni o svakom takvom djelovanju na razini društva, već i da se s njima o tome i savjetuje.

U pogledu zaštite prava zaposlenika na sudjelovanje, već postoje posebna pravila o spajanjima i ona će ostati nepromijenjena. Za prekogranične konverzije i podjele, predlaže se da se poduzeća u načelu pridržavaju pravila odredišne države članice.

Parlament je 18. travnja 2019. u prvom čitanju odobrio prijedlog o prekograničnim konverzijama, spajanjima i podjelama i čeka na konačno odobrenje Vijeća.

ULOGA EUROPSKOG PARLAMENTA

Parlament je donio nekoliko rezolucija u kojima traži da radnici imaju pravo sudjelovati u odlukama koje se donose unutar trgovačkih društava te da se to pravo primjenjuje na nacionalna i transnacionalna trgovačka društva, bez obzira na njihov pravni status. Parlament u svojoj [Rezoluciji od 19. veljače 2009.](#) također pozvao da se radnici u javnom sektoru uključe u područje primjene direktiva o obavješćivanju i savjetovanju.

U [Rezoluciji od 15. siječnja 2013. o obavješćivanju radnika i savjetovanju s njima, predviđanju restrukturiranja i upravljanju njima](#) Parlament poziva Komisiju da podnese prijedlog zakonodavnog akta kojim bi se uvele odredbe o tome da predstavnici zaposlenika budu u potpunosti informirani o svakom prijedlogu restrukturiranja te o razumnom roku za savjetovanje s radnicima.

Ponovio je svoj poziv na donošenje zakonodavnog akta u svojoj [Rezoluciji od 22. listopada 2014. o Europskom semestru za usklađivanje ekonomske politike](#), kao i u svojoj [Rezoluciji od 13. lipnja 2017. o prekograničnim spajanjima i podjelama](#).

U svjetlu najavljenih opširnih planova restrukturiranja društava Caterpillar i Alstom 2016., Parlament je donio [Rezoluciju od 5. listopada 2016. o potrebi za europskom politikom reindustrijalizacije](#) u kojoj je pozvao sva relevantna tijela da zajamče da sve uključene strane u potpunosti poštuju nacionalne i europske propise o obavješćivanju radnika i savjetovanju s njima, naročito tijekom restrukturiranja.

Parlament je u svojoj [Rezoluciji od 19. siječnja 2017. o europskom stupu socijalnih prava](#) podsjetio da je u donošenje odluka i upravljanje poduzećem važno uključiti radnike te istaknuo da poduzeća socijalne ekonomije, kao što su zadruge, pružaju dobar primjer u pogledu postizanja kvalitetnog zapošljavanja, podupiranja socijalne uključenosti i promicanja participativnog gospodarstva.

Aoife Kennedy
05/2019

